

Y PWYLLGOR SAFONAU

ADRODDIAD BLYNYDDOL 2022-2023

Rhagair

1. Y Cyfnod a Gwmpesir gan yr Adroddiad
2. Cylch Gwaith
3. Aelodaeth y Pwyllgor
4. Atgyfeiriadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
5. Hysbysiadau a gyhoeddwyd gan Banel Dyfarnu Cymru
6. Achosion wedi'u Cau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
7. Ceisiadau am Ollyngiad
8. Hyfforddiant Côt Ymddygiad
9. Y Polisi Datgelu Camarfer
10. Cydymffurfio â'r Côt gan Gyngorau Tref a Chymuned
11. Dyletswyddau Arweinwyr y Grwpiau
12. *Gweithgareddau Eraill*
13. Casgliad

Rhagair gan Gadeirydd y Pwyllgor Safonau

Mae'n bleser gennyf gyflwyno i'r Cyngor Llawn adroddiad blynyddol y Pwyllgor Safonau, sy'n cwmpasu'r cyfnod rhwng 1 Ebrill 2022 a 31 Mawrth 2023.

Fel Cyngorwyr, byddwch yn gwybod bod y gyfraith yn ei gwneud yn ofynnol i bob Cyngor Sir a Bwrdeistref Sirol yng Nghymru sefydlu a chynnal Pwyllgor Safonau. Mae pwyllgorau o'r fath yn gyfrifol am oruchwylio safonau ymddygiad ar gyfer aelodau etholedig y prif gyngor a'r cynghorau cymuned a thref cyfansoddol yn ardal y prif gyngor.

Wrth gyflawni'r rôl hon, mae'r Pwyllgor yn derbyn ac yn penderfynu ar geisiadau am ollyngiad gan aelodau etholedig mewn perthynas â'r Côt Ymddygiad ac yn dyfarnu ar gŵynion côd a gyfeiriwyd at y Cyngor gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Yn ogystal, mae'r Pwyllgor yn derbyn adroddiadau mewn perthynas â gweithredu polisi'r Cyngor ynghylch datgelu camarfer.

Dyma'r adroddiad blynyddol cyntaf a gyflwynwyd gan y Pwyllgor Safonau yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a roddodd ddyletswyddau newydd i arweinwyr grwpiau gwleidyddol i hyrwyddo cydymffurfiaeth â'r côd gan aelodau eu grŵp. Roedd y Ddeddf hon hefyd yn gosod gofyniad ar Bwyllgorau Safonau i adrodd ar ba mor dda y mae arweinwyr grwpiau wedi cydymffurfio â'r dyletswyddau hynny a gellir dod o hyd i'n canfyddiadau yn hyn o beth yn adran 9 yr adroddiad hwn.

Mary Dodd

Cadeirydd Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Caerfyrddin

1. Y CYFNOD A GWMPESIR GAN YR ADRODDIAD

Mae'r adroddiad hwn yn ymdrin â gweithgareddau'r Pwyllgor Safonau yn ystod y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2022 a 31 Mawrth 2023.

Yn ystod y cyfnod hwn bu'r pwyllgor yn cyfarfod 14 o weithiau i gyd, sy'n sylweddol fwy na'r arfer. Roedd hyn yn bennaf oherwydd bod y pwyllgor yn gorfod delio â 2 atgyfeiriad gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, ond bu'n rhaid galw sawl cyfarfod ychwanegol i ddelio â cheisiadau am ollyngiad.

2. CYLCH GWAITH

Rôl a swyddogaethau'r pwyllgor fel y nodir yng nghyfansoddiad y Cyngor yw:

- Hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel gan gynghorwyr ac aelodau cyfetholedig.

- Cynorthwyo cynghorwyr ac aelodau cyfetholedig i gadw at Gôd Ymddygiad yr Aelodau.
- Cynghori'r Cyngor ar fabwysiadu neu adolygu Côt Ymddygiad yr Aelodau
- Monitro'r modd y gweithredir Côt Ymddygiad yr Aelodau
- Cynghori, neu drefnu hyfforddiant ar gyfer cynghorwyr ac aelodau cyfetholedig ar faterion yn ymwneud â Chôt Ymddygiad yr Aelodau
- Rhoi gollyngiadau i gynghorwyr ac aelodau cyfetholedig lle mae ganddynt fuddiant personol a rhagfarnol o dan Gôd Ymddygiad yr Aelodau
- Delio ag adroddiadau gan Banel Dyfarnu Cymru ac adroddiadau gan y Swyddog Monitro neu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
- Ymarfer y swyddogaethau uchod mewn perthynas â Chynghorau Tref a Chymuned yn y sir
- Derbyn adroddiadau blynyddol ar weithrediad Polisi Datgelu Camarfer y Cyngor

3. AELODAETH Y PWYLLGOR

Mae'r Panel yn cynnwys 9 aelod, 3 Chynghorydd Sir, 1 Cynghorydd Cymuned a 5 aelod cyfetholedig.

Ni fu unrhyw newidiadau i aelodau cyfetholedig y pwyllgor yn ystod y cyfnod a gwmpesir gan yr adroddiad hwn. Yr aelodau etholedig oedd.

Mrs Mary Dodd (Cadeirydd)
 Mrs. Julie James (Is-gadeirydd)
 Mrs. Daphne Evans
 Mrs. Caryl Davies
 Mr. Frank Phillips

Ailbenodwyd aelod cyngor cymuned y pwyllgor y Cynghorydd Philip Rogers (Cyngor Tref Sanclêr) yn dilyn yr etholiadau ym mis Mai 2022.

Roedd newidiadau i aelodau'r Cyngor Sir yn dilyn etholiadau Mai 2022. Dyma aelodau'r Pwyllgor Cyngor Sir yn ystod y cyfnod a gwmpesir gan yr adroddiad hwn.

Y Cynghorydd. Jeanette Gilasbey (hyd at etholiadau mis Mai 2022)
 Y Cynghorydd Betsan Jones (ar ôl etholiadau Mai 2022)
 Y Cynghorydd. Gareth Thomas
 Y Cynghorydd. Rob James

4. Atgyfeiriadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Fel y nodwyd yn adran 1, roedd yn ofynnol i'r Pwyllgor ddyfarnu ar ddau adroddiad gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru o dan Ran III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 yn ystod y flwyddyn. Roedd y rhain yn ymwneud â honiadau bod rhai cynghorwyr wedi torri côd ymddygiad yr aelodau.

Roedd y ddau adroddiad yn ymwneud ag unigolion a oedd yn Gynghorwyr Tref neu Gymuned ar yr adeg y torrwyd y côd.

Daeth un achos i ben yn gyfan gwbl yn ystod y cyfnod a gwmpesir gan yr adroddiad hwn ac arweiniodd at wahardd yr aelod dan sylw o'i swydd. Cododd yr achos hwn yn dilyn euogfarn yr aelod dan sylw am drosedd. Denodd yr euogfarn hon sylw cyhoeddus anffafriol a daethpwyd i'r casgliad bod ymddygiad yr aelod wedi dwyn anfri ar swyddfa'r cynghorydd a'r cyngor ei hun.

Yn yr ail achos cynhaliwyd gwrandawriad deuddydd ym mis Chwefror 2023 ond roedd angen gohirio materion i drydydd diwrnod oherwydd maint y dystiolaeth a gyflwynwyd. Felly, ni ddaeth yr achos i ben tan fis Ebrill 2023. Er ei fod yn disgyn y tu allan i gwmpas yr adroddiad hwn gallaf gadarnhau bod yr aelod hwn hefyd wedi'i wahardd o'i rôl fel cynghorydd Tref.

Cododd yr achos hwn o ddigwyddiad mewn man cyhoeddus rhwng y cynghorydd dan sylw a thri chynghorydd arall. Canfu'r pwyllgor fod yr ymddygiad honedig wedi'i brofi i raddau helaeth a'i fod wedi torri'r côd ymddygiad a'i fod yn dwyn anfri ar swyddfa'r cynghorydd a'r cyngor perthnasol.

Torrwyd y côd yn 2020 a 2021 ac, er bod pandemig COVID 19 wedi effeithio ar yr ymchwiliadau, mae hyn yn dangos y gall y materion hyn fod yn hir, yn gymhleth, yn gostus ac yn drawmatig i'r cynghorydd unigol dan sylw.

5. Hysbysiadau a dderbyniwyd gan Banel Dyfarnu Cymru

Ni dderbyniwyd unrhyw hysbysiadau gan Banel Dyfarnu Cymru yn unol â Phennod 4 Rhan III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 yn ystod y cyfnod a gwmpesir gan yr adroddiad hwn.

6. Achosion wedi'u cau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Yn ystod y cyfnod a gwmpesir gan yr adroddiad hwn, hysbyswyd Swyddog Monitro'r Cyngor fod Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi ystyried a chau cyfanswm o 15 cwyn ynghylch y côd ymddygiad yn erbyn cynghorwyr o Sir Gaerfyrddin. Mae'r ffigur hwn yn cynnwys y ddau achos y cyfeirir atynt yn adran 4. Dangosir dadansoddiad o'r achosion hyn yn y tabl isod.

Y CYNGOR	Penderfyniad i beidio ag ymchwilio	Dim Gamau Gweithredu (yn dilyn ymchwiliad)	Wedi'i gyfeirio at y Pwyllgor Safonau	Cyfanswm Nifer o Gŵynion sydd wedi'u Cau
Cyngor Sir Caerfyrddin	10	1	0	11
Cyngor Tref Cydweli	1	0	0	1
Cyngor Tref Llanymddyfri	0	0	1	1
Cyngor Gwledig Llanelli	0	0	1	1
Cyngor Tref Pen-bre a Phorth Tywyn	1	0	0	1
Cyfanswm	12	1	2	15

Fodd bynnag, efallai y bydd cwynion hefyd ar hyn o bryd gyda'r Ombwdsmon yn aros am benderfyniad.

Mae'r pwyllgor yn parhau i fod yn fodlon bod y rhan fwyaf o gynghorwyr yn cydymffurfio â'r côd a phan wneir honiadau o dorri rheolau, fel arfer maent yn ddi-sail neu nad ydynt yn cael eu hystyried gan yr Ombwdsmon yn ddigon difrifol i gyfiawnhau camau gorfodi.

Fodd bynnag, mae'r ddau atgyfeiriad a wnaed i'r pwyllgor yn 2022 yn dangos na ddylai cynghorwyr fod yn hunanfodlon a rhaid iddynt bob amser fod yn ymwybodol o'u rhwymedigaethau o dan y côd.

7. CEISIADAU AM OLLYNGIAD

Ystyriodd y Pwyllgor 52 o geisiadau am ollyngiad gan Gynghorwyr Sir a Chynghorwyr Cymuned a Thref yn ystod y flwyddyn, ac roedd cais ond un wedi'u rhoi neu eu rhoi yn rhannol.

Mae hyn yn gynydd sylweddol o'i gymharu â blynyddoedd blaenorol, er bod hyn o leiaf yn rhannol oherwydd cynghorwyr a oedd am adnewyddu gollyngiadau a roddwyd yn flaenorol iddynt a oedd wedi dod i ben oherwydd etholiadau mis Mai 2022.

Mae'r seiliau y gall y Pwyllgor roi gollyngiad arnynt wedi'u nodi yn Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Grant Gollyngiadau) (Cymru) 2001.

Mae'r Pwyllgor yn parhau i ymdrin â phob cais gyda rhagdybiaeth o blaid rhoi gollyngiad lle bynnag y bo'n ymarferol, yn enwedig mewn perthynas â rhoi gollyngiad i siarad yn unig.

Gellir gweld manylion y ceisiadau yr ymdriniwyd â hwy fel rhan o gofnodion cyfarfodydd y Pwyllgor sydd ar gael ar wefan Cyngor Sir Caerfyrddin www.carmarthenshire.gov.uk.

8. HYFFORDDIANT CÔD YMDDYGIAD

Cynhaliwyd tair sesiwn Hyfforddiant Côt Ymddygiad yn ystod y cyfnod a gwmpesir gan yr adroddiad hwn. Y rhain oedd fel a ganlyn.

- 17 Mai 2022 – i Gynghorwyr Sir newydd.
- 4 Gorffennaf 2022 – i Gynghorwyr Tref a Chymuned.
- 27 Gorffennaf 2022 – i Gynghorwyr Tref a Chymuned.

Cynhaliwyd yr holl sesiynau mewn modd hybrid, a daeth nifer dda i bob un ohonynt.

9. Y POLISI DATGELU CAMARFER

Mae'r Pwyllgor yn goruchwyllo Polisi Datgelu Camarfer yr awdurdod. Mae'r broses yn cael ei rheoleiddio gan Ddeddf Datgelu er Budd y Cyhoedd 1998, sy'n amddiffyn rhag diswyddo a niwed arall i weithwyr sy'n datgelu gwybodaeth er budd y cyhoedd mewn amgylchiadau rhagnodedig i bersonau rhagnodedig.

Nodir nifer y cwynion a gofnodwyd ynghylch datgelu camarfer yn ystod cyfnod yr adroddiad hwn isod.

New Complaints	Complaints carried over from 2021/22	Cases Concluded	Cases Continuing
3	1	4	0

Mae nifer y cwynion yn parhau i fod yn gyson â'r rhai a dderbynnir gan awdurdodau lleol eraill.

Mae'n braf nodi nad oes unrhyw achosion wedi'u cario drosodd i 2023/2024 i'w hymchwilio. Mae hyn yn parhau â'r duedd gyffredinol o welliant yn hyn o beth.

Adolygodd y Pwyllgor y Polisi Datgelu Camarfer yn ystod y cyfnod a gwmpesir gan yr adroddiad hwn a'i ddiweddarau i adlewyrchu newidiadau i'r swyddogion cyswllt enwebedig a restrir.

10. CYDYMFFURFIAETH CYNGHORAU TREF A CHYMUNED Â'R CÔD YMDDYGIAD

Cafodd y pwyllgor adroddiad eto ynghylch i ba raddau y mae Cyngorau Tref a Chymuned yn y Sir yn cydymffurfio â'r Côt Ymddygiad. Roedd yr adroddiad yn cynnwys data sy'n ymwneud â:

- Cwynion ynghylch y côd
- Ceisiadau am ollyngiad
- Datganiad ynghylch buddiannau
- Hyfforddiant Côt

Ni ellid gweld patrymau na thueddiadau amlwg o'r data. Roedd yn ymddangos bod lefelau cyffredinol o gydymffurfiaeth â'r côd yn dda yn unol ô'r dystiolaeth yn y ffigurau yn adran 6.

11. DYLETSWYDDAU ARWEINWYR Y GRWPIAU

Fel y nodwyd yn rhagair yr adroddiad hwn, mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn gosod dyletswyddau newydd ar arweinwyr grwpiau gwleidyddol ac yn ei gwneud yn ofynnol i bwyllgorau Safonau fonitro ac adrodd ar eu perfformiad o'r dyletswyddau hyn.

Dyma ddyletswyddau arweinwyr y grwpiau.

- Cymryd camau rhesymol i hybu a chynnal safonau ymddygiad uchel gan aelodau o'r grŵp
- Cydweithredu â phwyllgor safonau'r cyngor wrth arfer swyddogaethau'r pwyllgor safonau

Crynodeb o'r camau a gymerwyd gan y Pwyllgor Safonau

Rhoddodd y Swyddog Monitro wybod i 3 arweinydd grwpiau gwleidyddol y Cyngor am y dyletswyddau hyn yn dilyn etholiadau Mai 2022 ac ar 2 Chwefror 2023 ysgrifennais at arweinwyr grwpiau yn eu hatgoffa o'u dyletswyddau o dan y Ddeddf. Gofynnwyd i arweinwyr grwpiau ddarparu adroddiad yn nodi sut roeddent wedi cydymffurfio â'r

dyletswyddau hynny erbyn 31 Mawrth 2023. Hefyd, rhoddwyd adroddiad templed i bob Arweinydd Grŵp i'w ddefnyddio os oeddent yn dymuno.

Crynodeb o'r adroddiadau a dderbyniwyd gan Arweinwyr y Grŵp

Y Cynghorydd Darren Price – Grŵp Plaid Cymru

Cyflwynodd y Cynghorydd Price adroddiad ar 29 Mawrth 2023. Roedd hyn yn dangos bod 7 cwyn wedi'u gwneud i'r Ombwdsmon yn erbyn aelodau Grŵp Plaid Cymru yn ystod y cyfnod a gwmpesir gan yr adroddiad, ac nad oedd yr un ohonynt wedi'u cadarnhau. Cadarnhaodd hefyd fod un aelod o'r grŵp wedi cyfeirio'i hun at yr Ombwdsmon a bod y mater yn dal i gael ei ymchwilio ar 31 Mawrth 2023.

Cadarnhaodd y Cynghorydd Price fod 21 allan o 38 o aelodau'r grŵp (55%) wedi mynychu'r hyfforddiant côd ym mis Mai 2022 ac amlinellodd y camau yr oedd wedi'u cymryd i sicrhau bod gweddill aelodau'r grŵp hefyd wedi mynychu hyfforddiant côd ymddygiad a drefnwyd ar gyfer Ebrill a Mai 2023. Eglurodd y Cynghorydd Price fod aelodau mwy profiadol o'r grŵp yn helpu aelodau newydd i ddeall a chydymffurfio â gofynion y côd.

Mae'r Cynghorydd Price wedi mynychu Hyfforddiant Côd Ymddygiad ers etholiadau mis Mai 2022.

Y Cynghorydd Rob James – Grŵp Llafur

Darparodd y Cynghorydd James adroddiad ar 24 Mai 2023. Roedd hyn yn dangos bod 4 cwyn wedi'u gwneud i'r Ombwdsmon ynghylch Aelodau'r Grŵp Llafur a bod 2 Aelod arall o'r Grŵp Llafur wedi cael eu cyfeirio at Weithdrefn Datrys Anffurfiol y Cyngor ei hun. Cadarnhaodd y Cynghorydd James hefyd fod holl aelodau'r grŵp wedi derbyn hyfforddiant côd ers mis Mai 2022 a bod y Grŵp wedi rhoi mesurau penodol ar waith i sicrhau nad oedd y defnydd o gyfrifon cyfryngau cymdeithasol yn torri'r côd.

Mae'r Cynghorydd James wedi mynychu hyfforddiant côd ymddygiad ers etholiadau mis Mai 2022.

Y Cynghorydd Jane Tremlett – Y Grŵp Annibynnol

Darparodd y Cynghorydd Tremlett adroddiad dyddiedig 31 Mawrth 2023. Roedd hyn yn dangos nad oedd cwynion côd ymddygiad wedi'u gwneud yn erbyn aelodau'r Grŵp Annibynnol yn ystod y cyfnod a gwmpesir gan yr adroddiad.

Amlygodd y Cynghorydd Tremlett mai dim ond 3 aelod o'r grŵp oedd wedi mynychu hyfforddiant côd ymddygiad yn syth ar ôl etholiadau Mai 2022 a'i bod wedi cymryd camau i

bwysleisio i'r aelodau eraill yn y grŵp bwysigrwydd mynychu'r sesiynau ychwanegol a drefnwyd ym mis Ebrill a mis Mai 2023.

Mae'r Cyngorydd Tremlett wedi mynychu hyfforddiant côd ymddygiad ers etholiadau Mai 2022.

Asesiad o'r graddau y mae arweinwyr grwpiau gwleidyddol wedi cydymffurfio â'u dyletswyddau o dan y Ddeddf.

Mae'r pwyllgor yn fodlon, yn seiliedig ar y wybodaeth sydd ger eu bron, fod yr holl Arweinwyr Grwpiau wedi cydymffurfio â'u dyletswyddau o dan Ddeddf 2021.

Crynodeb o unrhyw gamau a gymerwyd ar ôl ystyried adroddiadau'r Arweinwyr Grŵp

Bydd y pwyllgor yn ymgynghori ag arweinwyr y grwpiau ynghylch ffurf a chynnwys y templed adrodd er mwyn hwyluso'r gwaith o ddarparu'r holl wybodaeth berthnasol.

12. GWEITHGAREDDAU ERAILL

Yn ogystal â'r gweithgareddau uchod, mae'r Pwyllgor hefyd wedi:

- Derbyn ac ystyried penderfyniadau achos Panel Dyfarnu Cymru
- Derbyn ac ystyried penderfyniadau achos a wnaed gan Bwyllgorau Safonau eraill yng Nghymru

Lle bo'n briodol, mae'r Pwyllgor wedi nodi pwyntiau dysgu ac arfer gorau ac wedi eu hystyried wrth wneud penderfyniadau eu hunain a'u cynnwys yn yr hyfforddiant y cyfeirir ato ym mharagraff 5 uchod.

13. CASGLIAD

Cafodd y pwyllgor flwyddyn brysur iawn, ac rwy'n ddiolchgar i'm cyd-aelodau o'r pwyllgor am eu cyfraniadau gwerthfawr drwyddi draw.

Ar y cyfan, cafwyd lefelau da o gydymffurfio â'r Côd Ymddygiad a arddangosir gan Gynghorwyr ar draws y Sir, ond mae'r ddau atgyfeiriad gan yr Ombwdsmon yn ein hatgoffa i bawb o ganlyniadau torri'r Côd.

